

AKCIJA PROTI PREDLOGAM ZA ŠIKANIRANJE TUJEZEM- CEV JE PODVZETA V KONGRESU

Voditelj te akcije je Unija za ameriške civilne svobode. — Dne 25. marca bo vložen protest pri zborničnem odseku.

Washington, D. C. — Unija za ameriške civilne svobode in drugi zagovorniki svobode govora in napredka bodo dne 25. marca vložili pri zborničnem odseku za naseljevanje protest proti predloženemu predlogu za registriranje in deportiranje tujcev. Delegatje iz New Yorka, Philadelphije in Baltimora, ki zastopajo organizacije American Civil Liberties Union, Federal Council of Churches of Christ, Social Service Commission of the Episcopal Diocese of New York, League for American Citizenship itd. bodo vložili

Skandal v španski armadi

Lačni španski oficirji prodajajo strelivo Rifljancem. — Francija je menda že sita vojne v Maroku.

Tangier, Maroko, 22. marca. — Tukajšnja francoska radio-stanica je zadnje dni ujela več depeš, ki so bile poslane iz Gibraltara v Pariz. Depeše pripovedujejo o mnogih skandalih v španski armadi v Maroku. Depeše so bile tukaj objavljene dne 20. marca in izzvale so veliko jezo v francoskih krogih, ker je zapleten tudi neki francoski častnik. "Depeche Moroccan" poroča, da je bila uvedena preiskava in častnik, ki je dal depeše v javnost, pride pred vojno sodišče.

Depeše se glase, da španski oficirji na maroški fronti skrivoma prodajajo strelivo in orožje Rifljancem, in sicer zamenjavajo bojni material za živila, kajti sami so zelo slabo založeni s proviantom.

Pariz, 22. marca. — Iz zelo dobro informiranih krogov je prišla vest, da Francija kmalu sklepe mir v Maroku. Mirovna pogajanja z emisarji Abdel Krima so neprestano v teku. Vojni minister Pere Renaudel je dejal pred kratkim v zbornici: "Bodite zagotovljeni, da vlada deluje z vsemi močmi za čimprejšnji mir v Maroku".

Kritičen teden za tri vlade v Evropi

Zenevski fiasko in domače krize majo nemško, angleško in francosko vlado.

London, 22. marca. — Momentalna politična kriza, kakršne že ni bilo dolgo časa, ogroža ta teden vlade treh evropskih vele-sil.

Anglija — Jutra te dni v novo, veliko krizo. Jutri mora Chamberlain položiti parlamentu bilanco svojega dela v Zenevi. Po-vedati mora, zakaj je zavozil v polom potem, ko mu je parlament dal proste roke na zborovanju lige narodov. Razen tega zve vlada v očisti krizi v pre-mogovni industriji. Poročilo vladne premogovne komisije pri-de na dnevni red zbornice v sre-do.

Nemška vlada mora danes po-jasniti parlamentu, zakaj ni bila Nemčija sprejeta v ligo narodov. Nacionalisti in komunisti so pri-pravili predlog nezaupnice.

Briandova vlada v Parizu mora pade vsak čas. Finančna kriza vedno bolj davi Francijo in odpmoči še ni od nikoder. Valuta franka je padla na novo nizko točko.

Ali želiš znati pravilno pisat in citat angleško? Naroči si "Slo-venko-angelsko slovnico", kate-ro je izdala in ima na prodaj Kajtzeva matica S. N. P. J.

Smrtna obsodba za stavkoka za potrjena

Najvišje zvezno sodišče je odklonilo tehnične ugovore. — Stavkokaz je ustrelil stavkovno stražo in vrh tega še enega policaja.

Washington, D. C. — Najvišje federalno sodišče je potrdilo obsodbo Joseph Valotta, ki je bil zaradi dvojnega umora obsojen na večala. Valotta je delal v železniški delavnici. Bil je organiziran delavec. In ko so leta 1922 zastavkali njegovi tovariši, je ostal v delavnici in tako postal izdajalec svojih lastnih tovarišev.

Njegovi tovariši so ga zaradi tega čina počastili s priimkom "garjevec", on je pa nazaj odgovoril s streljanjem in je ustrelil stavkarja Thomas Hopkinsa. Hopkins se je zgrudil mrtev na tla in policaj Couch je tekel za morilecem. Stavkokaz je pa tudi nanj oddal strel in ga smrtno ranil.

Nemški fašisti tudi ponorejajo franko

Policija v Monakovem je zaplenila ponarejeni denar in odkrila načrte za fašistovsko vsta-jo.

Berlin, 22. marca. — "Montag Morgen" poroča, da je bavarška policija v Monakovem odkrila načrte za fašistovsko vstajo na Bavarskem in obenem je zaplenila večjo količino ponarejenih francoskih frankov, s katerimi so bavarški fašisti hoteli finan-cirati svoje gibanje.

Vodja nemškega fašizma v novejšem času je dr. Alfred Hugenberg, ki kontrolira večino nacionalističnih listov. Hugenberg priporoča diktaturo v Nem-ciji, slično Mussolinijevi v Itali-ji. Zadnje dni je Hugenberg vi-trijolično napadal referendum glede popolne zaplenitve dina-stičnih premoženj, češ da taka zaplenitev bi bila "navaden rop". Kljub silovitim napadom fašistov in drugih monarhistov je socialistično-komunistična pred-loga za razlastitev bivših dina-stij v Nemčiji dobila trikrat to-liko podpisov kot zahteva usta-va.

TUDI NA KUBO SE JE VTIHO-TAPILA KOMPAJNIJSKA UNIJA

Prvi potkus je bil napravljen med železničarji. — Namen te akcije je preprečenje stavk na železnikah.

Washington, D. C. — William Green, predsednik Pan-ameriške delavske federacije, je prejel pismo od Bratovščine kubanskih železniških delavcev, da se je Milton S. Hershey, glavni ravnatelj in solastnik glavnih in važ-nih kubanskih železnic, odločil, da uvede na železnikah, čez ka-tere on gospodari, kompanijsko unijo.

Na Hersheyjevih železnikah prepeljejo veliko sladkorja, po-sebno sladkornega trsa. Stavke železničarjev v prejšnjih letih so večkrat ovirale produk-cijo sladkorja. Hershey je pro-glasil odprto delavnico in usta-voval kompanijsko unijo. Za zgled mu je služila kompanijska unija pensilvanske železnice. Lahko se reče, da je njegova kompanijska unija kopirana po pensilvanski. Organizirani želez-ničarji so pa odgovorili, da pro-glasje splošno stavko v trenutku, ko železnike družbe pretirajo stike z njimi.

Večino kubanskih železnic la-stujejo Američani. Zato so brat-ovščine železničarjev apelirale na Greena, da apelira v interesu kubanskih železničarjev, in po-rabi ves svoj vpliv pri kubanski in ameriški vladi, da se spor kon-ča mirnim potom. To pokazuje, da bo poslanik Crowder izravnal spor, ako ga bo želel izravnati. Green je obljubil, da porabi ves svoj vpliv v interesu kubanskih železničarjev.

Vrhovni sodnik Taft je odločil, da se zadeva odloži za tri dni, in če Pollak še do takrat ne bi mo-gel ustmeno podati svojih argu-mentov, bo vrhovno sodišče od-ločilo na podlagi predloženih pi-smenih argumentov obeh strank.

Miss Whitney je nečakinja po-kojnega sodnika Stephen Fielda, katerega je predsednik Lincoln imenoval za vrhovnega sodnika. Ona je zelo delavna in je pred-sednica mnogih ženskih organi-zacij. Obsojena je bila na 14 let ječe, vkljub temu, da je bilo dokazano, da je bila proti tisti točki programa kratkodobne ko-munistične stranke, ki je govorila o nasilni revoluciji.

NEČLOVEŠKE RAZMERE V ALA-BANSKIH JEČAH

Kaznjence mučijo na načine, ka-kršne si more izmisliti le člo-vek s hudodelskim srcem. — In kaj se zgodi ljudem s zver-skim srcem? — Nič!

Birmingham, Ala. — Preiskava je dognala, da so kaznjence James W. Knox, doma v Zapad-ni Virginiji, toliko časa mučili na zveraki način, da je umrl. Mučenje je bilo izvršeno v rudnikih Flood Top, v katerih morajo delati kaznjenci za na-gromadenje profita privatnih lastnikov. Tako naznanja državni prokurator Harwell G. Davis.

Jetniške oblasti so izjavile najprvo, da se je Knox sam za-strupil. Ampak preiskava je do-gnala, da so ga pod nadzorstvom ječarja drugi kaznjenci morali potukniti v čeber vrele vode in v čeber mirne vode toliko časa, da je umrl. Imeli so dva čebra. V e-nem je bila vroča voda, v drug-em pa mraz. Ko so ga potegnili iz vroče vode, so ga potukni-li v mrazlo vodo. In ko so ga iz-ylekli iz mrazle vpede, so ga po-tuknili v vročo vodo. To bestialno počenje je se ponavljalo, dokler ni umrl. Medtem ko so ga tako mučili ga je pa jetničar Charles Davis bil s kovano na-pestnico. Ta sver strahopetna v-človeški koži je udrihala po Kno-xu, ki si ni mogel pomagati, ko-der je priletelo.

Bivši kaznjence Grady Jenks je pričal, da je neki zamorski kaznjence umrl dve minuti ka-neje, ko ga je pretepel jetniški paznik Bill Bates. Ta strahopet-na sver v človeški koži je skaka-la po zaporu kaznjencev in ga bila s kovano napestnico.

Jenks je dalje izpovedal, da je bil vedno slišati krik in ječanje kaznjencev, ki so bili bičani in tepeni.

Ampak to nečloveško trpinče-nje se ni godilo v Rusiji in Sibi-riji, ko sta bili pod carstvom re-šimom, ampak to se je zgodilo v Alabami, v eni izmed 48 držav, ki tvorijo Združene države. Mnogi kriče, da ima federalna vlada že preveč oblasti. Ampak taki slučaj dokazujejo, da jo ima še premalo. Da se odpravi tako ne-človeško trpinčenje kaznjencev, bo najbrž treba sprejeti ustavni amandment za zaščito kaznjencev. Kajti tam doli v Alabami ravna s kaznjenci še vedno ta-ko, kot so ravnali z zamorskimi sužnji. To nečloveško ravnanje najdemo opisano v povesti Stric Samova koča.

Le federalni ustavni amend-ment lahko odpravi to bestialno mučenje kaznjencev. O mučenju kaznjencev v južnih državah je bilo že toliko povedanega v čas-nikih, da bi se dale natisniti de-bele knjige. A zdaj se, da javna kritika nič ne zaleže, kajti v juž-nih državah se to trpinčenje kaznjencev periodično ponavlja.

Velikonočna jajca po \$100 tucat.

Lafayette, Ind. — Ravnatelj perutninarkega oddelka na Pur-due univerzi, L. H. Schwartz bo poslal predsedniku Coolidgeu ja-ko drage pisanice, namreč tucat jajc od kokoši pasme Araucana. Ta jajca so vredna \$100 tucat. Schwartz je dobil nekaj kokoši imenovane pasme iz Južne Ame-rike. Jajca niso bela kot navad-na kokoška jajca, temveč so lepo barvana, tako da jih ne bo treba nič barvati za pisanice. Jajca o-hranijo svojo barvo tudi pri ku-hanju. Okus imajo isti kot na-vadna kokoška jajca.

Spopad med komunisti in vojski v Franciji.

Metz, Francija, 22. marca. — Pri večeršnjih tukajšnjih komu-nističnih demonstracijah je prišlo do spopada z vojskavom. Trije dragonci so bili ranjeni. Okrog 1500 delavcev je prisot-vovalo.

Agitirajte za "Prosveto"!

Evropski mir je še vedno v doletu deželi

Osem držav kupuje orožje in municijo in Jugoslavija je zra-ven.

London, 22. marca. — Tukajšnji list "The Weekly Dispatch" prinaša ekspozitajnih pogajanj za nakupovanje orožja in streliva. Osem držav kupuje orožje in municijo kar na debelo. Mnoge druge države sklepajo tajno do-govore za nakup tovarov, v ka-terih izdelujejo vojni material.

Prizadete države so: Grčija, Jugoslavija, Finska, Litvija, Poljska, Rumunija, Turčija in sovjetska Rusija.

Grčija je naročila 200,000 pušk iz neke italijanske tovarne. Jugoslavija je tudi na trgu za puške in njeno naročilo znaša 400,000. Finska, Poljska in Ru-munija kupujejo puške in stroj-nice. Turčija in Kitajska sta po-plavili tovarne v Nemčiji s na-ročili bojnega materiala; poleg tega je Turčija naročila 80 boj-nih letal v neki nemški tovarni na Danskem. Rusija kupuje ve-liko množino pušk in strojnice, ki se izvažajo v Persijo in Kitaj-sko in od tam v sovjetske re-publike.

Angleški komunisti orga-nizirajo obrambne čete

Konferenca delavske manjšine je ostro obsodila Dawesov od-škodninski načrt.

London, 22. marca. — Včeraj se je vršila v Londonu konfe-renci angleške komunistične stran-ke in drugih delavskih radikal-nih manjšin v Angliji. Okrog tisoč delegatov je bilo prisotnih. Predsedoval je Tom Mann. Zbo-rovalci so ostro obsodili Dawe-sov odškodninski načrt, ki je podpri kapitalistični sistem v Evropi in povzročil brezposel-nost na Angliškem.

Sprejeta je bila resolucija, ki poziva Kongres strokovnih unij na kontraofenzivo proti kapita-lizmu. Druga resolucija določa, da se radikalni delavci zavaru-jejo proti terorju fašistov. Or-ganizirati se imajo posebne de-lavske obrambne čete, ki bodo čuvala govornike na shodih in glavne stane unij ter uredniš-tva delavskih listov pred na-padi.

PROTEST PROTI NAPADOM NA KRZNARKE IN DRUGE STAVKARJE

Zdaj je jasno, zakaj se je nju-yorska policija zadržala mir-no. — Protest je le nekaj iz-dal.

New York, N. Y. — Ko so krz-narski delavci vpriporili tretje masno piketiranje, je bila policija sicer na mestu, toda zadržala se je mirno. Krznarski delavci so se čudili, kako je to, da policija ne gane, a gleda jih pa grdo izpod čela.

Ko so stavkajoči krznarski delavci vpriporili drugo masno

STARA IGRA.

Toda novi bedaki pridejo vsako uro.

Chicago. — John Paszti — naslov: 733 E. 92nd St. — je Madžar. Zadnje nedelje je srsel na Municipal Pieru dva dru-ga Madžara, katere ni poznal. Razgovorjal so se to in ono. Končno je John zaupal novima znanecema, da gre v stari kraj in v žepu ima \$1500. Znanca sta bila vesela te novice in prvi ga je vprašal, če bi nesel njegovih \$1000 njegovi ubogi materi na Ogrskem. John je privolil. Drugi znanec je svetoval, da je naj-bolje, če tisočak dene k svojem denarju. John je priklimal. Vzela sta njegovo denarnico in prilo-žila šop bankovcev, nakar sta se pristrice poslovila. Ko je John prišel domov in pogleda v de-

McDONALD JE NAMIGNIL, DA JE Z LIGO NARODOV PRI KRA-JU; ANGLIJA JO JE ZABODLA

Bivši delavski premijer pravi, da je sedanja angleška vla-da zakrivila polom v Zenevi. Lloyd George je tudi rekel, da je Anglija pogladila ligo v prepast. Koloni-jalni minister je za to, da se liga omeji samo na Evro-po; Amerika naj ima svojo ligo. — V Zenevi kujejo "nadsvet."

London, 22. marca. — Ram-say MacDonald, bivši premijer prve delavske vlade v Angliji, je v soboto v Blackburnu v svojem govoru rekel, da je angleška di-plomacija doživela v Zenevi e-nega svojih največjih polomov v svoji zgodovini. Nato je dejal: "Dvomim, če liga narodov osta-ne pri življenju."

MacDonald je nadaljeval: "Sir Austen Chamberlain mora pojasniti v parlamentu, zakaj je s svojo prosto roko izvršil samo-mor v Zenevi. Liga narodov je na smrtni postelji. Krizo ni za-krivila Brazilija, ki ni hotela gla-sovati za Nemčijo, pač pa pet ali šest gentlemanov, ki so pozabili na ligo in poskušali utvariti tri-umvirat."

Lloyd George je tudi včeraj dejal, da je Baldwinova vlada u-propastila ligo narodov.

London, 22. marca. — Prva znamenja kampanje, da se Juž-na in Centralna Amerika vklju-či iz lige narodov, so prišla vče-r.

Delavčeve dividende

Birmingham, Ala. — Ekspo-zijska plovila tukajšnje Woodward Iron Co. je usmrtila 23 delavcev zadnje sobote.

Danville, Ill. — V premogov-niku Vermilion sta v soboto te-ko poneorečila dva rudarja. Kamnita plast, ki se je usula na-nju, jima je zdrobila hrbenici in prizadajala notranje poškodbe. Zdravniki pravijo, da ne bosta ostala. Rudarja sta Walter Ram-sey in Celestino Vaccino.

Coal City, Ill. — V tem me-steu so te dni zaprli premogov-nike in povedali rudarjem, naj gredo drugam za delom. To je tako potro 38-letno ženo rudar-ja Jos. Vicella, da si je pogladila kroglo v glavo.

Kitajska odloča vojno

Komunistična vojska napada je-tianhajn. Revolucionarji so-javljajo, da je komunistični predsednik izšel.

Tientsin, 22. marca. — Četa komunistična (ljudska) armada, katero vodi "križničar" gene-ral Fengjuhuan, se je začela umikati iz Tientsina. Mandar-ke čete so v njem skupirale Lahnen po silovitih obstrelje-vanjih. Poveljniki komunistič-ne so ostavili nekaj posad ob pro-gi Mukden-Peking železnice, glavni del armade pa je na po-hodu proti Pekingju.

Peking, 22. marca. — Provi-zorični predsednik Tientsnju bi rad pregovoril ministere, ki so v soboto podali ostavke, da osta-nejo, toda zaman. Peking je brez vlade. V mestu je nekaj mir.

Sangaj, 22. marca. — Tukaj je zavladalo veliko razburjenje radi masakriranja dijakov v Pekingju zadnji teden. Voditelji kuomintunga izjavljajo, da je prelivanje krvi zakrivil sedanši predsednik Tuantju, ki ob vsaki priliki gre na roba imperia-lističnim velečlani. V Sangaju je razglašeno obsodno stan-je, kar pa ni preprečilo protestnih shodov dijakov in delavcev. So-glasna sodba obsovalcev na shodih je, da je Tuantju izda-jalec kitajskega ljudstva.

Prohibični referendum

Chicago. — Več ko tri milijo-ne glasov je že bilo oddanih v referendumu, ki ga vodi časopi-sje po vseh večjih mestih Ame-rike o vprašanju prohibicije. Re-zultat je sledeči:

Zveza časopisnih podjetij, v kateri deluje 575 listov:

Za prohibicijo 297,376
Za odpravo prohibicije 499,178
Za pivo in vino 777,753
New York Daily News:

Za pivo in vino 340,401
Proti pivu in vinu 35,820
Hearstovo časopisje:

Za prohibicijo 187,301
Proti prohibiciji 898,300
Za pivo in vino 1,010,224
Proti pivu in vinu 178,785
Skupaj:

Za prohibicijo 511,961
Proti prohibiciji 2,627,579

NAROČITE SI KJUGO "Ameriški glasnik"

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Združene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileiro \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov 28 vna, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepaju n. pr. (Feb. 23, 1926) poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne utavi list.

DELAJSKI POLOŽAJ SE JE PO NOvem LETU MALO IZBOLJŠAL.

Po tovarnah je po Novem letu v mesecu januarju bilo zaposlenih malo več delavcev kot lani ob tem času. Mesečno poročilo delavskega departmenta Združenih držav pravi, da je zaposlenih 3 in 1/2 odstotka delavcev več kot v mesecu januarju leta 1925. Mezde se izplača za 5 in 1/2 odstotka več kot lani v mesecu januarju, tako da delavec prejme povprečno za 2 odstotka več tedenske meze. Ampak položaj se ni izboljšal v vseh industrijah: V veliko industrijah je ostalo vse po starem. V teh industrijah ni zaposlenih več delavcev kot pred enim letom, pa tudi njih meze se niso izboljšale.

Največ so delavci pridobili v avtomobilski in električni industriji. Da sta ti dve industriji tako oživele, je pa pripisati sistemu, ki so ga uvedli za prodajo avtov in raznih električnih naprav. Prodaja se namreč vse na obroke. Tovarnarji se tudi pripravljajo, da bodo kos brezobzirnemu konkurenčnemu boju, ki se kaže kasneje v letu.

V zelo važnih industrijah, kot so klavniška, za obleko iz bombaža in volne, jeklarska in železarska, čevljarska, cementarska, lesna in druge, je ostalo pri starem in ni opaziti, da se je letos obrnilo na bolje. Položaj je yprav nasproten. Jeclarska in železarska industrija je obdržala svoje, medtem ko se je število zaposlenih delavcev v drugih industrijah še znižalo.

Pridobitev v zaposlenju od meseca decembra do meseca januarja je bila manjša kot en odstotek. V celoti izplačane meze so pa bile v mesecu januarju za 2 in 1/2 odstotka nižje kot v mesecu decembru, in nižje kot v mesecu februar ali marec leta 1925. Kljub tej pridobitvi v mesecu januarju je bilo dva odstotka manj delavcev zaposlenih kot v mesecu januarju leta 1924 in pet odstotkov manj kot v mesecu januarja leta 1923 in 19 odstotkov manj kot v mesecu januarju leta 1920.

To pomeni, da je bilo v letošnjem mesecu januarju pol milijona delavcev manj zaposlenih kot meseca januarja leta 1923 in skoraj milijon manj kot v mesecu januarju leta 1920.

To nam pokazuje, da so tovarne obratovali s 93. odstotki od polnega časa, ampak zaposlenih je bilo le 85 odstotkov od normalnega števila delavcev. Iz tega sledi, da je industrija kot celota producirala le 79 odstotkov od polnočasne kapacitete. Producirala bi pa lahko eno petino več, ako bi bili delavci in farmarji tako plačani, da bi lahko kupili produkte.

Povprečna meza v mesecu januarju t. l. je znašala \$25.95. Pred enim letom je bila v tem mesecu le \$25.44. Naslednja tablica nam pokazuje, kakšne so bile meze v najbolj važnih industrijah.

Povprečna tedenska meza	Jan. 1925	Jan. 1926	Povprečna tedenska meza	Jan. 1925	Jan. 1926
Avto	\$25.78	\$28.13	Peka	\$26.26	\$26.93
Škornji in čevlji	22.20	21.88	Izdelovanje železniških		
Modra obleka	24.26	24.68	voz	27.92	27.42
Industrija električnih aparatov	28.00	28.66	Bombažna industrija	14.00	16.53
Jeclarska in železarska industrija	30.72	30.32	Lesna industrija	19.27	19.87
Mesni produkti	25.17	25.40	Svinjska industrija	20.57	21.40
Volnena industrija	28.73	21.95	Pletnine	17.81	18.12

Ta tablica nam pokazuje stabilnost meze. Izjeme so v avto in volneni industriji. Pri prvi vidimo da se je zaslužek per capita povzela za 9.2 odstotka, pri drugi se je pa znižal za 7.5 odstotka. V avto industriji odločuje to, da prve mesece v novem letu hite vse družbe s produkcijo, da so kasneje v letu pripravljene za konkurenčni boj.

Ta tablica dalje pokazuje, da so najslabše plačani tekstilni delavci, ki izdelujejo blago iz bombaža. In ta nizka meza je še padla. Dalje vidimo, da je meza v vseh industrijah tako nizka, da delavci ne morejo kupiti produktov, ki jih producirajo. To nam zopet pove, zakaj je vedno gotovo število delavcev brez dela, ki se včas povzra, včas pa zniža. Položaj delavstva je tak, ker v kapitalističnem gospodarskem sistemu produciramo zaradi profita in ne za ljudske potrebe. Ameriški delavci bi

lahko producirali, da bi vsaka delavska družina imela vsega dosti, ampak to se ne zgodi, ker to zabranjuje gospodarski sistem, ki je uveden. To nam pove, da je sedanjí gospodarski sistem ne le krivičen, ampak je tudi brezmišeln.

DELOVANJE DVEH ZDRAVNI-KOV V MINNESOTI, KI STA ODKRILA "NOVO" BOLEZEN

Bolniški skladi slovenskih organizacij so precej hudo prizadeti vlad podjetnih kanadskih zdravnikov, ki sta izvršila neštete operacije za notranje bolezni.

Duluth, Minn. — (Lokalni list The Duluth Rip-Saw je prinesel iz Elyja daljšo vest o dveh kanadskih zdravnikih, ki že dalj časa operirata zlasti med priselniki na Elyju, Minn. Ker ne zadeva tiče v precejšnji meri tudi Slovencev in slovenskih družtev, prinašamo vest, ki bo morda v bodoče odvrnila rojaka, da se ne bo dajal pod nož vsakemu mazaču.)

Dr. Walter Travis je prišel poleti 1923 iz Colbyja, Kansas, v severno Minnesoto na oddih in letovišče. S svojim kompanjonom je dalj časa prebival v resortu George Brozicha, "White Iron Beach". Tistega poletja si je neke nedelje pri žoganju neki mladenič zlomil nogo. Vsi zdravniki so bili odsotni, zato se je ponudil dr. Travis, da on uredi mladeniču nogo, kar je tudi storil. Med ljudstvom si je tako pridobil veliko zaupanje. Poleg tega je dr. Travis izvršil še druge čine, da je zaslovil med prostimi ljudmi kot zdravniški junak. Mogoče je tovaršija z Brozichem Travisu pomagala, da je prišel na glas zlasti pri slovenskih podpornih društvih. Začeli so agitirati, da bi dobili dr. Travisa iz Kansasa na Ely.

Rojak Joe Muhvich si je odskal del nogo. Imel je tako veliko zaupanje v dr. Travisa, da ni hotel zdravljenja pri domačih zdravnikih na Elyju, ter je rajši šel v Colby, Kansas, k dr. Travisu. Pri tem modernem magiju je dobil tako dobro postrežbo, da je glasno hvalil zmoglost dr. Travisa, ko se je vrnil. Zelja, da dobe dr. Travisa iz Kansasa se je povečala, zlasti so Slovenci zelo zahtevali njegovo priselitev. Dr. Travis je očitno tudi rad ustregel. Preselil se je na Ely in s seboj pripeljal partnerja dr. Freda Myersa. Spomladi leta 1924 nista samo obesila svojega napis na Elyju, temveč sta tudi odprla bolnišnico v podretem starem salunu. Izgledalo je bolj podobno umazani mesnici kakor sanitarni bolnišnici.

Začela sta z zdravniškim businessom. Posebno sta delala s slovenskimi društv. Rudarji na Elyju so večinoma organizirani v podpornih organizacijah, več jih je tudi pri dveh ali treh društvih in taki imajo kajpada precej dober vir dohodkov za zdravnike.

Slovenci v Elyju so se kar čudili, koliko bolezni so naenkrat imeli. Posebno je zaslovela bolezen zavozilanih črevas, katero je diagnosticiral dr. Travis kot ekspanz. V vsakem slučaju je bilo treba operacije. Če je koga le malo počelgetalo po trebuhu, je bilo treba velike operacije, ki sta jo nova doktorja izvršila v svoji kliniki v nekdanjem salunu.

Nova zdravniška sta iznašla čisto nove bolezni pri dobrih in udanih slovenskih bolnikih. V veliko slučajih sta našla drugega slepiča. Slovenski rudar, ki si je že dal izrezati slepiča, je imel še enega, kakor sta dognala nova doktorja. Bila je cela vrsta notranjih bolezni v drobu, posebno veliko jih je bilo z kolničnimi kamni in s boleznijo v mehurju. Našli so se moški in ženske, ki so se ravno pred kratkim bili operirali na isti bolezni, pa so bili spoznani za bolne na isti bolezni in nova zdravniška sta jih operirala. Kar na debelo so se dali operirati. Zdravnika iz Kansasa sta pa delala z nožem in si polnila šepo.

Neka ženska je trpela radi hude naduhe. Če se sme verjeti njenemu pripovedovanju, sta jo doktorja hotela operirati za zastupljenjem v jajčnikih. Rekla sta ji: "Tisti sededeni trup se zbira iz vaših pljuč, gospa, zato trpite na naduhi."

"Oh, gospoda, kaj mi je storiti? Ali bom umrla?", je ženska zajokala. Svetovala sta ji, naj se da operirati na jajčnikih. K sreči je ženska sprejela nasvet nekoga drugega in je tako rešila važne organe pred nož.

Predno se je pacijent podal pod nož, sta zdravnika zahtevala od njega gotovo vsoto denarja. Po operaciji, predno je smel bolnik zapustiti zavod Travisa in Myersa, sta zahtevali, da je popolnoma moral zadostiti zahtevanemu plačilu.

Predno sta doktorja Travis in Myers prišla na Ely, ni imel noben zdravnik ali lekarnar zganja. Zahtevi po plačilu so zadostili domači izdelovalci, ki se nazivajo tudi munšajnštje in katerih se prav nič ne manjka na Elyju. Doktorja Travis in Myers pa sta začela dajati predpise za žganje, a čemur si je pozneje dr. Travis zagotovil polovico interesa v lekarni, kjer so žganje prodajali. Ko so lokalni zdravniki in lekarnarji spoznali, na kak način jim nova doktorja odjemljata business, so se sami lotili tistega načina. Kratkotrajno Volsteadov zakon na Elyju so pa takega mnenja, da čevljar se drži svojega kopita. To se pravi, da potemtakem bi tudi profesorjalec ne smel konkurirati s člani munšajnarske bratovčine.

Ko sta doktorja otvorila svoj Travis & Myers Hospital na Elyju, je Joe Muhvich, to je oni Slovenec, ki je šel v Colby, Kansas, zdraviti svoje obsekano nogo k čudodelnemu dr. Travisu, bil najet kot hišnik in bolnišnični kuhar. Včasih sta ga doktorja porabila tudi kot pomagata pri operacijah, tako da je nazadnje šel Joe Muhvich dobil naslov "dr. Much". Saj kuhar z belim predpasnikom tudi ni veliko različen od bolniškega postreznika. Ko je neke nedelje "dr. Much" obglavil duet kur za kosilo, se je precej petelinje krvi pokropilo po njegovem belem predpasniku. Vprašali so ga pacijenti, odkod je kri na njegovem belem predpasniku in modro se je "dr. Much" pohvalil, da je pomagal dr. Travisu pri zelo važni operaciji.

Tako je bil torej zdravniškomu štabu pridelen še tretji član. Joe Muhvich, alias "dr. Much", je bil tudi štabni kemik. Pred mesecem so ga aretirali v White Iron Laku, ker je kuhaj jeruš a svojim prijateljem. Ker je bil Muhvich v čišlu, pa je prijatelj vzel krivdo nase in tako je bil "dr. Much" izpuščen.

Postrežba v bolniškem zavodu Travis & Myers je bila vsaj od začetka dokaj težavna. Pred letom je prišla graduirana postrežnica miss Clara Testarude. Njej so pripisovali posebne zmoglosti in se je njenemu uvajanju tudi posrečilo uvesti v zavod lično disciplino, ki je prej niso poznali. Gd. Testarude je prišla iz Caledonije, Minn., starodavnega trga Little George Lomenna. Toda absolutno nobenega dvoma ni, da bi bila gd. Testarude tista postrežnica, ki je, kakor pravijo nekateri, hodila z "Little Georgem" okoli Elyja in Wintonja.

Doktorja sta na ta način povzročila, da je nešteto Slovencev v Elyju "zbolelo" za raznimi notranjimi boleznimi, ki jih je bilo treba operirati in so bile radi tega slovenske podporne organizacije žalostno izkoriščane. Položaj je postal že tako vpljot, da so nekatere podporne organizacije odredile bolniško podporo, če je šlo za zdravljenje pri Travisu in Myersu, če ni bila prej storjena preiskava tudi na kliniki v Duluthu. Dulutska klinika je tudi šestkrat našla obratno kot sta trdila onadva in je na ta način prihranila veliko rezanja in pretakanja krvi, slovenskim podpornim organizacijam pa bolniške sklade.

Slovenska podporne organizacija v Jolietu, Illinois, je hudo prizadeta na bolniških skladih,

kar je rezultat operiranja in rezanja v Travis-Myersovi bolnišnici. Prizadeta je tudi neka slovenska podporne organizacija, ki ima glavni stan v Chicagu. Lokalna organizacija ni tako hudo prizadeta, ker je bilo več prilike za nadzorovanje.

Za svojo prakso sta Travis in Myers tekmo dveh let nabrala na Elyju okoli \$100,000. Oba sta si pridobila precej posestva na Elyju in gledata, da bi še dalje širila svoje prakso.

Nekatera slovenska podporne društva so takorako ob vse bolniške sklade, dočim Elyjani spoznavajo, kaj sta pravzaprav ta zdravnik, pa čeprav sta dobila licenco od državnega preiskovalnega odbora. Travis in Myersova klinika se pa pripravljata na nova in še bolj plodonosna polja. Dr. Myers je že otvoril nov urad v Evelethu in pričakuje, da bo tudi nova bolnišnica tam odprta, v katero bo prišel dr. Travis kot vrhovni zdravnik, kakor hitro se bo rešil podjetja na Elyju, kjer si je tako imenitno pomagal.

JAVNA GOVORNICA

Izdaten odgovor na napade duhovščine.

Alliquippa, Pa. — Pred nedavnim sem prejel cirkular z napisom: Cenjeni gospod tajnik! To je cirkular velike jubilejne kampanje za naročnike stavkokalke "Amerikanekemu Slovencev".

Člani S. N. P. J., ali se vam ne zdi tako cirkularno pismo najpogostejši način reklame? Tu je peč najboljši dokaz, da je njih list zelo na koncu, ko spelirajo že na članstvo S. N. P. J., katerega dosledno in dan na dan napadajo. Tako mislijo, da bodo podaljšali življenje lista, katerega pisanje ni za osvobojenje, temveč za suženjstvo delavskega razreda. Druge sodbe ne morem izreči proti masljenecem. Če delajo to iz podlosti, so se za našo nasebino zelo zmotili. Ako pa so toliko bedasti, so pa tudi obžalovanja vredni. Na eni strani udrihajo po glavnih uradnikih in S. N. P. J., na drugi pa apelirajo za svoj list. Konstatiram, da nas je 90% članov S. N. P. J., ki smo stopnoprocentno za S. N. P. J. Gospodje na 22 cesti naj si tudi nikar ne domisljajo, da njih blatenje S. N. P. J. škoduje. Članstvo veseno pristopa. Naj jim bo za ogledalo stanje našega društva št. 122 S. N. P. J.: Januarja 1925 je bilo v članskem oddelku 96, v mladinskem pa 79 članov. Leta 1926 pa je bilo januarja 120 članov v članskem in 82 v mladinskem oddelku.

Gospodje, natakne si boljše očala. Mi vidimo brez njih. Lahko smo zadovoljni, da nismo v sponah vaše suženosti. Če bi ne dobivali Prosvete kot "exchange", bi vam svetoval, da si jo naročite. Če jo dobivate, pa vam svetujem, pustite S. N. P. J. pri miru.

Na Prosveto sem naroden, odkar je začela izhajati. Smelo rečem, ako bi stala \$10, bi je ne odklonil. Nasprotno izjavljam, da odklanjam vse pisane stroje in mize frančiskanov, pridne naj si jih sami in tako naj imajo zase svojega "Amerikankega Slovencev".

Pozdrav čitateljem Prosvete in članstvu S. N. P. J. — Bartol Jerant.

IZ PRIMERJA

Italijanska cerkev. Fašistovski glasilo "Il Popolo di Trieste" zahteva, da se morajo takoj odpovedati v nekaterih mestnih cerkvah v Trstu za postni čas določene propovedi in križev pot v slovenskem jeziku. List opozarja škofa Fogarja, da so cerkve v Trstu italijanske. Slovenske propovedi in molitve bodo morda trpeli fašisti še kako leto v Skednju, pri Sv. Ivanu, v Rojani, v Barkovljah, na Katinari, toda v mestu morajo prenehati takoj "v imenu miru in javne alogije." Ako bi ta opomin nič ne zalegal, bodo motile mir cerkve demonstracije mešanov. . . . Na počil je čas, ko izgine slovenščina iz tržaških cerkev v vedno večjo čast rimske cerkve.

Ženska volina pravica. Tržaški zupan je izdal razglas, da se vpišejo v volilni imenik za občinske in pokrajinske volitve vse one ženske, ki bodo 81. maja t. l. stare 25 let in izpolnijo pogoje zakona z dne 22. novembra 1925. Prošnje za vpis je vlagati do 8. marca t. l. To bo lepo! Sloven-

ZAKOMET

Pri sosedovih imajo party...

Pri najstarejši jednoti se pripravljajo radi imena. Jolietaska stranka je za staro ime "Kranjsko", kutarska stranka pa hoče imeti ime "Ameriško". Dokler vlada v jednoti kutarska politika, bi bila "Jednota Amerikankega Slovencev" najprimernejše ime.

... ..

Migijaj.

V nekem kraju v Nevadi prodajajo vodo po pet dolarjev sodček.

Vest je morda smešna — toda vprašam vas, ki živite na obali Michigananskega jezera, ali mislite, da vi pijete vodo zaastonj?

... ..

Svet se še ni podrl.

Brivec v nekem južnozpadnem mestu je prilepil na okno napis: "Nobena ženska ne sme prekorati praga moje brivnice. Jaz sem brivec starega kova in brilem le kristjane."

To vest dajem brez komentarja vsem dobrim kristjanom v postno premišljevanje.

... ..

G. Trunk ima denar.

Salament, zdaj pa še G. Trunk ponuja tisoč dolarjev nagrade! Ponuja jo onemu, kdor mu dokaže, da je on v petih letih, odkar je v Ameriki, potrošil le pet centov za pljasko.

Stvar, radi katere se razburja, je malenkost; saj se po veri ni nič hudaga, če kdo zmerno pi-je. Je pa nekaj drugega. G. Trunk je že parkrat potrošil svojo veliko revščino. Knjiga, katero je izdal, ga je vrgla v luknjo in mesečna plača je komaj za šnofanec. Odkod zdaj naenkrat tisočaki?

G. Trunku ni treba odgovoriti, če ni dobre volje. Njegovo privatno življenje me prav nič ne zanima.

... ..

Morda se svet vrtil od severa proti jugu...

Cenjeni Zakomet! Če name-riš svoj žarek sem v New Jersey, lahko opaziš čudne stvari. V prejšnjih časih so moški pretepali ženske, tukaj pa ženske pretepajo moške. Oh, ti ubogi trpinke življenja! — Imeli smo veselico po pustnem torku, ki nam ostane v trajnem spominu. Ubogi moške so se napili in potem so jih žene nabile. . . . Oh, ti

aki gospodar in velik davkoplačevalec z ustanovitvijo "podačastov" izgubi volilno pravico, dobi jo pa ženske v tržaškem starem mestu! Kaj takega je mogoče samo v motnih fašistovskih časih.

Radi pitjanega slovenskega fašista. V Avstah se godijo čudne reči. Na pustni torek so aretirali mladega Avgusta Kovačiča, voditelja mlekarke zadruge. Osvaden je, da je pretepel 50-letnega Erjavca iz Loga, ki je vpisan v fašistovski organizaciji. Po moči 14. m. m. je bil Erjavec v Prahovi gostilni v Avstah, kjer se je prepiral v pijanosti z nekim Madonom. Ko sta se začela pretepati, ju je Prah vrgel iz hiše. Kovačič sploh tam ni bilo. Erjavec si je izposloval zdravniško spricevalo, po katerem je baje tri mesece nesposoben za delo. Osvadba proti Kovačiču je zlobna lazišljotina. Hoče se odstraniti aglignega gospodarstvenika in kulturnega delavca. Kovačič se nahaja sedaj v zaporu v Gorici.

RAZNO

Oporoka starega cesarja. Dunajski listi so te dni objavili tekst oporoke pokojnega habsburškega cesarja Franca Jožefa. Besedilo testamenta je razdeljeno na 4 dele. Prvi odstavek govori o naslednikih Franca Jožefa, vmetja in vsebuje izjavo, da so zakoniti dediči cesarjeve zapuščine nadvojvodinje Gizela, Valerija in Elizabeta. Naslednji trije odstavki pa govorijo o zapuščini, ki pripada nadvojvodi Francu Ferdinandu, ubitemu v Sarajevu, o renti za prince Oto in Windischgratza, o spravi z nadvojvodinjo Elizabeto ter o prednostih prestolonaslednika, kadar prevzame vladarske posele.

Testament je sestavljen po vzorcu starih dokumentov velikih domov in dinastičnih rodbin, vsebuje pa tudi zanimivo dolečilo za slučaj, da bi se razbila

prokleti prerok, ki si naznanil, da se svet podere, zakaj si se zlagal? — Elizabeth. N. J.

... ..

Zdravniški nasveti.

Dragi K. T. B.! Vem, da nisi zdravnik, čul pa sem, da si enkrat vohal okrog zdravniške klinike. Povej mi, katero zdravilo je najboljšje zoper prehlajenje in flu? — Filip Jokar.

(Ali bi me ti, prijatelj, rad spravil v zapor? Ne boš! — K. T. B.)

... ..

Pertinentna vprašanja.

Kdo je bil oni krhoborec, ki je zamenjal plateno torbo za "Six"?

... ..

Trunk, Trunk je nervozen.

Hribovski fajmošter je dvignil uma topi kramp v obrambo papeštva, katerega je premikastil McCabe v znanem apisu. In papeštvo je zdaj rešeno na vse večne čase! Kako ga je G. Trunk podzidal? Čujste!

McCabeov point je, da je papeštvo človeška ustanova, ki je zgrajena na sleparijah, potvorbah, nasilstvu in ambicijah. Kot tako ima papeštvo v svojem razvoju vse dobe rasti, vika moči in razpadanja. Prejalslej mora pasti v grob.

Tako McCabe. Trunk pa tako: Papeštvo je božja ustanova, ki ima sicer začetek, toda konca nima, dokler ne bo konca sveta. Dokaz: celih 19 stoletij je staro in še živi. Preborelo je vse krize. Padli in izginili so mnogi narodi in države v tem času, toda papeštvo še stoji. To je dokaz, da je papeštvo božje, ne človeško delo.

Kitajski konfucijonizem je star 3000 let — in še danes živi. Torej je božje delo! Vera Višnuja v Indiji živi že 3000 let, če ne več, torej je božje delo! Egipčanske piramide stoji že okrog 6000 let — torej so božje delo, ne človeško!

Zakaj Trunk ne pove resnice? Zakaj ne pove, da je papeštvo danes komaj še senca svoje nekdanje moči in slave, da je papež nekoč imel državo, ki je ukazovala vsemu krščanskemu svetu in kje je danes tista država? Dalje bi moral povedati tudi to, da je zelo na slabem tisto "božje delo", ki se mora opirati na orožje, mučilne stroje, intrige, diplomacijo in na armada 300,000 izučeni lažnikov za svoj obstanek.

K. T. B.

monarhija in bi nastopile nove razmere. Za ta primer je predvideval Franc Jožef razdelitev zapuščine po načelih privatnega prava avstrijskega zakona iz leta 1811.

Testament zaključuje zanimiva zahvala, v kateri izreka stari monarh zahvalo svojim narodom, armadi, mornarici in raznim ustanovam. Te so vse izginile pred osmimi leti.

Dvojčki in praznovanje. Dvojčki so skoro povsod nepričakovani "blagoslov", ki dostikrat rodi nemalo skrbi. Pri nekaterih dveh narodih pa dvojčki značijo nesrečo in sramoto. Ze stari Mehikanci so verovali, da je eden izmed dvojčkov vedno dolečen, da pozneje ubije stariše. Zato so takoj po rojstvu enega daroval bogovom. Indijanci v Peru še danes smatrajo najmlajšega od dvojčkov za hudčevega otroka in živga zakopljejo. Pri nekaterih črnih skrbne matere same, da po rojstvu takoj izpostavijo dvojčke in se tako izognejo sramoti. Apono črnci so nekoliko bolj človeški; mati z dvojčki mora v preganstvo za dobo 6 let. Določilo ji samotno kočjo in čele po preteku tega časa sme z dvojčki k svojemu rodu.

Najhladnejše mesto na svetu. V vzhodni Sibiriji leži Werhojansk, ki velja za najhladnejši kraj na zemlji. Tam znaša povprečna letna temperatura 19 stopinj pod ničlo. Ondotnim ljudem se to ne zdi nič čudno, kajti temperatura zimaških mesecev januarja, februarja in marca znaša približno 49. večkrat celo 65 stopinj pod ničlo. Torej je mraz lejš od zime v Chicagu. Termometer kaže v "vročem" poletju v mesecih juliju, avgustu in septembru srednjo temperaturo: 6 stopinj pod ničlo, medtem ko imajo jesenski trije meseci spet povprečno temperaturo 37 stopinj pod ničlo.

Franjo Roš:

TRIDESETLETNICA

Minilo je trideset let, odkar gospod Matija Kokošar živi in deluje v Potočah. Kako plodovna doba!

Ostremi popotnik, ki ga zaneslo nože v Potoče. Stoji tam trgovina z mesnim blagom, ob vratih vabijo bičevniki in kose, na pragu pa se smehljajo dobrodušno gospod Matija. V trgovini obrača obline boke njegova prijazna, a ponosna gospa. Krog nje se vrte štiri hčerke od dvajsetih do tridesetih let. Ne more se reči o njih, da bi bile kakor nežni angeli, prekršne so v kretnjah in besedah. Sicer pa so precej podobne očetu, to se pravi, ne ponašajo se toliko s telesno lepoto, kolikor in zato tembolj z delavnostjo in značajnostjo, kar pa svet dandanes vse premalo ceni. Sina pima gospod Matija, ni mu ga dal Bog. Zato pa ga je obdaril s srečo in premoženjem.

Gospod Matija je podžupan, je načelnik gasilskega društva, poštari in tako dalje. Katero pero bi moglo zabeležiti vse njegove časti in zasluge? Neizbrisane so, narod jih pozna in ceni, zato dovolj o njih, o peru!

Lepega zimskega večera je

gospod Matija povabil tri odlične Potočane k sebi. Zvečer so se zbrali v tihem gornjem sobi. Prigriznili so, zapalili cigarete in napili si spoštovanemu gostitelju, ki je zdaj sprožil besedo, zavoljo katere jih je bil povabil.

"Prejubi prijatelji. Leži mi nekaj na srcu, o čemer ne rad govorim, ker bi ne hotel, da se to napačno tolmači..."

Obstal je kakor v rahli zadregi in si globoko oddahnil, preden je zaupno nadaljeval:

"Stvar je ta. Te dni poteče baš trideset let, odkar sem se v Potočah naselil in otvoril trgovino. Za čast mi nikoli ni bilo, za hvaležnost tudi ne. Poznal sem le delo in skrb od zore do mraka. Ne le delo zase, ampak tudi delo v korist občine in ljudstva..."

Ob teh besedah je natočil kozarce, trčili so in naglasi. Upravitelj Orehek, droben možček, je svečano izjavil:

"Kar nas je tu, poznamo tvoje zasluge, gospod Matija. In res da praznuješ tridesetletnico svojega prihoda v Potoče. Skromen si bil in delaven vselej. Dolžnost, sveta dolžnost nas in ljudstva je, da ti izkazemo posebno čast ob tej priliki. Ravna si prav, da si nas opozoril na stvar. Kdor je toliko deloval za splošni blagor in napredek, ima pravico in celo dolžnost, da od naroda terjaja

hvaležnost. Ako jo odklanja, s tem sam omalovažuje sadove lastnega delovanja."

"Tako je. Živio..." je krepko pritrdil župan in gostitelj Jerebič. "Treba je vsekakor, da ob tej priliki pač nekaj priredimo. Jaz bi se kot župan pripravljal na kak govor o zaslugah..." Tu je pomeškal upravljatelju Orehku, ki je znal sestavljati razne primerno govore, kipeče in navdušujoče za to ali ono stvar. Ta je županu močje pritrdil z glavo.

"Hvala vam za prijazno razumevanje, dragi prijatelji!" je zadovoljno dejal gospod Matija. In so trčili s kozarci na njegovo zdravje in na slavno tridesetletnico, ki je "takorekoč produrila", kakor se je izrazil veleposelnik Kende, tih, a zato nič manj odlični veljak.

Preko tega uvoda je stvar prešla v posameznosti, ki so se točno določile. Proslava se izvrši v vseh prostorih županove gostilne. Župan sam pozdravi slavljenca v imenu občine in oriše njegove zasluge za občinski blagor in napredek. Kende bo govoril v imenu gasilskega društva. Upravljatelj nastopi s svojim vrtilom tamburaškim zborom in preskrbi lep venec, ki ga njegova najmlajša hčerka po županovem govoru izroči slavljenju. Tu je gospod Matija izjavil, da stroške

za venec rad prevzame sam, ker ne bo nikogar obkoldoval. In je res ob odhodu močje stisnil upravljatelju v roke večji bankovec za venec iz mesta.

Upravljatelj je se zagotavljal: "Stvar je torej v redu, lahko mirno spi. Spoznaš, kako te ljudstvo ceni. Poročal bom v časopiso o proslavi in pričel tudi tvojo sliko. Za par fotografij te prosim. V Potočah bodo vihrale zastave, to ti rečem. Tega dneva Potočani nikdar ne pozabijo."

Krepko so si stisnili roke in se razšli v srebrno noč.

Na poti je Kende izračunal, da praznuje čez leto dni srebrno poroko in če gospod Matija, potem je tudi on vreden neke javne proslave.

Župan Jerebič je dognal, da bo že tudi akoro šestdeset let, odkar živi in obenem deset let, odkar županuje, kar so vsekakor večje zasluge nego one gospoda Matija, ki je le podžupan. Potoče tega ne smejo prezreti.

Domov grede je upravljatelj Orehek pomislil, da je lani obhajal tudi on tridesetletnico svojega službovanja v Potočah. A je ta obletnica neopažena združila mimo Potočanov, ne da bi jim bilo to zamerilo. Tudi zdaj ni bilo zavisti v njegovem dobrem srcu.

Gospe Kokošarjeva je ves ta čas v spalnici neustopno pričakovala soproga, da ji pove, kako izvede njeno misel o svečani proslavi tridesetletnice. Poročal ji je in je načrte odobrila. Dodala pa je:

"Poznaš jih zdaj, Potočane. Sami od sebe, ne miali, da bi se bili domislili tridesetletnice. O pomniti si jih moral, štore hribovke. Zaradi njih se ne razburjam, poznam jih. — A veš, kaj je pravzaprav namen te tridesetletnice, ki sem jo hotela imeti? Ne zavoljo Potočanov, ki so nam povsod zavidni. Preneumni so, maram zanje! — Saj veš, Matija, česa nam treba..."

"Česa vendar, zlata ženica?"

"Kakšen oče si, da ne veš? Štiri hčere imam, v leta gredo, šeninov pa ni. Takale slavnost tridesetletnica pa ti po časopisih vznemirja svet. Ljudje drugod bodo govorčili o našem bogstvu in ugledu. Ženin se oglaša drug za drugim, se preveč jih bo, lažirati bo treba. Doktorji, profesorji... Kaka šlepa si, da se tega sam ne domisliš?"

"Saj res. Glej, glej. Dobra misel..."

A. P. Čehov-J. Vidmar:

MAŠKARE

Večer. Po cesti gre pisana tolpa pijanih ovčjih kožuhov in sukenj. Smeh, govor in rajanje. Pred tolpo poskakuje majhen soldatek v starem plašču in s čepico na korajšo.

Naproti jim pride "kaplar".

— Zakaj me pa ne pozdraviš? — popade kaplar majhnega soldatka. — A? Zakaj ne? Čakaj! Katere čete pa si? Zakaj ne pozdraviš?

— Ljuba duša, saj smo vendar maskare! — pravi z ženskim glasom soldatek in vasa tolpa s kaplarjem vred se glasno zakrohota...

... V loži sedi lepa polna dama; koliko let ima, težko reči, toda mlada je še in bo še dolgo mlada... Oblečena je razkošno. Na belih rokav ima težke zapestnice, na prsih ima briljantno iglo. Poleg nje leži tisočake vreden kožuh. Na hodniku jo čaka liviran lakaj, zunaj pa par vrancev in sani z medvedjim pregrinjalom... Siti, lepi obraz dame in vasa njena zunanjost govorita: "srečna sem in bogata". Toda ne verjemite jima, brave!

"Maskara sem, — premisljuje dama. — Jutri ali pojutrišnjem bo skienil baron prijateljstvo z Nadine-o in bo vse to potegnili z mene..."

... Pri igralni mizi sedi obilen gospod v fraku s trinadstropnim podbradkom in z belimi rokami. Pri rokavi mu leži kup denarja. Gospod izgublja, toda ni mu žal. Nasprotno, še smehljaje se. Kaj pa pomeni zanj tisočak več ali manj? V jedilnici pripravlja več slug zanj ostrige, šampanje in fazane. Gospod si rad kaj dobrega privoščil. Po večerji se popelje v ekvipažo k nji. Ona ga pričakuje. Ali ni to res lepo življenje? Srečen je! Toda pogleda, kakšna bedarija gomaži po njegovih z mastjo zalitih možganih!

"Maskara sem. Blizu se revizija — in ves svet bo doznal, da sem samo maskara!"

... Na sodišču zagovarja advokat obtoženko... To je lepa ženaka s prežalostnim obrazom; nedolžna je! Bog ve, da je nedolžna! Advokatev oči gore, lica ima razbeljena, v njegovem glasu se ališajo solze... On trpi z obtoženko, in če jo obsodijo, umrje od žalosti... Občinstvo ga poslušajo, zamirajo od naslade in se boji, da bi končal. "To je poet", — šepetajo poslušalci. Toda zagovornik se je samo našemil v poeta.

"Če bi mi ponudil tožitelj stotak več, bi ji zavil vrat!" premišljuje. — Kot obtožitelj bi bil dosti bolj efektnej!

... Po vasi gre pijan kmetič, ki poje in gode na harmoniko. Na obrazu se mu vidi pijana gnjenost. Reči se in vrti po cesti. Vesele življenje, ali ne? Ne, to je maskara.

"Če bi imel človek kaj jesti," — mu gre po glavi.

... Mlad profesor medicine bere nastopno predavanje. Zatrjuje, da je ni večje areče, kakor služiti vidi. "Veda je vse!" — pravi: — veda je življenje! Poslušalci mu vernjejo... Toda poredki bi, da je maskiran, če bi ališali, kaj je rekel po predavanju svoji ženi. Rekel ji je:

— Zdaj sem profesor, moja draga. Profesorji imajo desetkrat več prakse kakor navadni zdravniki. Zdaj računam na petindvajset tisoč na leto...

... Šest vhodov, tisoč luči, množica, policija, prekupevalci vstopnic. To je gledališče. Nad njegovimi vrati je kakor nad "Eremitazem" Lentovskega zaplano: "Satira in Morala". Tukaj plačujejo velike denarje, pišejo se dolge recenzijske, ljudje čisto ploskajo in redko živčajo... Svetišče!

Toda to svetlišče je maskara. Če snamete "satiro in moralo", boste lahko prebrali:

"Past in poamehovanje."

INFLUENZA SE ŠIRI

Najboljše sredstvo proti influenci je, da grgrate in izpirate grlo s SEVERA'S ANTISEPTIC. Rabite to tudi za ispiranje ust in za čiščenje nosnice. Vzrok tega, da imate prsto, da gre svez zrak skozi. Potem pa če je le kako znamenje influence, ostanite v postelji in vzemite SEVERA'S COLD IN GRIP TABLETE redno. Če je tudi kašelj zraven, tedaj SEVERA'S COUGH BALSAM vam da hitro odpravo. S temi tremi zdravili pri rokah imate izredno sredstvo proti napadu influence. Kupite jih pri vašem lekarnarju.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Febr. 28-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vred napakega naslova, pošlite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vaši družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta za \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za Člane \$5.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

NA PRODAJ JE STAVBIŠČE

(lots) na 1673 East 36th Street (north side) med Globe in Pearl avenue, Lorain, Ohio. Lot meri 50 čevljev širok in 200 čevljev dolg. Ako katerega rojaka veseli kupiti to, naj meni naznani, ali če kdo ve za katerega kupca naj mi to naznani, bom zelo hvaležen. Anton Petrovič, P. O. Box 373, Carnegie, Pa. (Adv.)

Potreboval je več krvi.

Mr. John Malner, Box 87, Arma, Kans., piše:

"Prosim, pošljite mi takoj še en zavoj čudovitega Bolgarskega zeliščnega čaja za izboljšanje moje krvi. Meni je pomagal in valed tega ne morem več biti brez njega, kar potrebujem več krvi."

Bolgarski zeliščni čaj izboljša kri, pomaga zapetnici in proti revmatizmu. Da prežene prehlad in se obvaruje pred influenco in pljučnico, bi moral vsak vtičati gorak Bolgarski zeliščni čaj. Ta prežene hitro prehlad. Zdravniki ga priporočajo in lekarnarji ga imajo v prodaji za bolne po 35c, 75c in \$1.25.

Opomba: Ako želite dobiti moj velik družinski zavoj dovolj za 6 mesecev, tedaj pošljite \$1.25. Naslovite na: H. H. Von Schick, President, 8 Marvel Building, Pittsburgh, Pa. (Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PI-VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, kromelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani vredno je najboljši in najcenejši.

Grozdijam, sladkornim in v prodajalnih šolemnih damo primeran popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.
Agitirajte za "Prosveto"!

PRODA SE MODERNO

sestana 6 sobna hiša, 50 čevljev dolga in 23 čevljev široka elektrika, plin, kopal in gorkota v hiši, velika klet, garaža za dve kari. Lota stavbišče 30 čevljev široko. Oglasite se osebo pri lastniku: Mr. F. J. Paleček, 4135 W. Cullerton St. (po starem 20th st.), Chicago, Ill. (Adv.)

NA PRODAJ JE

na vogalu moderno vrejena dvostanovska hiša, 6 in 4 sobe Gorkota, elektrika in vse notri Garaža za pet kar. Poleg je tudi še ena prazna lota. Oglasite se pri lastniku: A. R. Denemark, 2700 So. Millard Ave., Chicago Ill. (Adv.)

Velika odpomoč za utrjene nerazvite ljudi. — Nov predpis.

Zdravniki z mnogoletno skušnjo pravi, da je to zdravilo čudovito iz znanstvenega stališča ravno v takih slučajih.

Čitatelji bodo našli, da je to novo zdravilo čudovito odpravo za par dni. Če se počutite slabotne, izčrpane ali nerazvite, poskusite ga. Če ne spijate dobro, poskusite to zdravilo, Nuga-Tone. Kedar imate slabo prebavo, napenja po jedi, imate umazan jezik in slab duh, glavobol in se počutite trudne v jutro, pojdite v lekarno in kupite steklenico Nuga-Tone. Vajate isto po navodilih in čudili se boste, kako hitro se boste počutili bolj Nuga-Tone daje trden in pozitivni spazme, dober tek, stimulira jetra, regulara obisti, izločec in čreva. Mlino, da ni zdravila, ki bi tako lepo in hitro učinkovalo, kot ravno Nuga-Tone. Izdelovalci Nuga-Tone tako dobro vedo, kaj isto stori v takih slučajih, da primorajo vse lekarnarje isto jamčiti in vam vrtni denar, ali niste zadovoljni. Je lahko za življenje in za približno \$1.00 dobiti celotno no zalogo. Priporočano, jamčeno na prodaj v vseh dobrih lekarnah. (Adv.)

Krasen spomin je

Zgodovinska spominška S. N. P. J. knjiga

"AMERIŠKI SLOVENC"

Knjiga je ilustrovana s nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krasno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlato črke besedilo na hrbtu, ter krasen zlat znak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobotratje in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovratno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takej!

Cena je \$5.00
s poštnino vred.

Naročnino pošljite na upravništvo Prosveta,
2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE SNPJ, mehko vezan, cena 50c

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

Dvanajst let v samostanu

Spisal Joseph McCabe, bivši frančiškan in profesor v samostanu. Prevod A. K.

(Konec.)

Premeten in dobro informiran opazovalec kot je Wells, je mogoče zgradil svojo sodbo na obstoječih gibanjih bolj kakor na teorijah. Če je tako, se mi zdi še manj vreden podpore. Vsi znaki kažejo, da je rimska cerkev že dosegla svoj višek in tudi davno že pričela padati. V zadnjih desetletjih je morda Nemčija edina država, kjer je cerkev kaj napredovala. (V spisu "Decay of the Church of Rome" kakor tudi pri tretji izdaji tega spisa McCabe popravlja, da se je v prvem spisu zmotil na ljubo cerkvi, ker v splošnem in po vsem svetu cerkev izgublja tla.) V Avstriji prevladuje geslo: Proč od Rima! To gibanje je povzročilo, da je odatopilo več sto duhovnikov in prilično število laikov. Tako je tudi na Francoskem, v severnih provincih Italije, Španije in po vsej Belgiji. Opazovalce v glavnem zavračajo klerikalne hvale o napredovanju na Angleškem in po angleško govorečih državah. Človek lahko z eno besedo zanika te trditve — z irsko razpršitvijo. Prebivalstvo Irske bi danes moralo šteti 17-000,000 prebivalcev, ako bi bilo naraščanje normalno. V resnici pa šteje manj kakor štiri milijone in pol. Izgubljenih dvanajst milijonov prebivalcev je večina na Angleškem, v Avstraliji in v Združenih državah. Če bi rimska cerkev na Angleškem obdržala prebivalstvo, ki ga je imela v začetku devetnajstega stoletja kakor tudi milijon irskih priselencev, bi jih danes imela okoli 2,500,000. V splošni pa sem dokazal, da jih nima več kakor 1,250,000. Z drugimi besedami: rimska cerkev grozovito izgublja ravno na Angleškem. Kar sem povedal o katoličanstvu v Londonu in po provincih, dovolj potrjuje to trditev. Dodal pa bom še eno ilustracijo. Ob obrežju Lancashire je dolg pokrajinski pas Fylde, ki je na čuden način obdržal vero do devetnajstega stoletja. Pred par leti pa mi je duhovnik, ki je več let delal v dotičnem okrožju, povedal, da katoliške družine cepajo zaporedoma. Pri zadnjem ljudskem štetju v Avstraliji se je pokazalo, da katoličanstvo po vsej deželi stalno pada. Pred kratkem dovršeni popis v New Yorku so dognali, da je to mesto akoro na isti stopnji kot London. Katoličani se hvalijo s parado večjega števila spreobrnjenih bogatašev, toda to število je takorekoč ničla napram velikanskemu številu odpadlih Ircev v dotičnem kraju. Velika večina dvanajstih milijonov Ircev se je priselila v Združene države. Tam se pomešavajo in izgubljajo. K tem je treba dodati veliko priseljenih Italijanskih in nemških katoličanov. Na ta način se lahko pohvalijo, kako raste katoličanstvo v Združenih državah. O opazovanju katoličanstva na Francoskem ne bom dodajal več. Znano je, da francoski možje ne ljubijo cerkve. Če pa pomislimo še na dejstvo, da cerkev prepoveduje preprečnje porokov kot smrten greh, pa kmalu vidimo, kako je cerkev s svojimi nauki priljubljena na Francoskem. Na vsem Francoskem namreč ni več kot 200,000 ženak, ki bi imele več kakor po šest otrok. Brez pomisleka se torej lahko sklicujemo na dejstvo, da je cerkev izgubila svojo avtoriteto tudi nad ženstvom in Francijo. Potrebiteljivo razmotrivanje razmer v vsaki deželi učinkuje kakor curek mrzle vode na ponosnega katoličana, ko trdi, da ima rimska cerkev vsega 250,000,000 pristalcev. Tudi ozemlje, na katerem ima cerkev vpliv, se krči z vsakim letom.

Izgrube na domačih poljih katoličani zakrivajo z zmagami misijonov. V resnici niso misijoni nič drugega kakor kupčija posil. Govoril sem z misijonarji vsakega večjega polja, ki so me utrdili v mojem mnenju. Z ljudskih govornih je prižig kajpada govore zelo optimistično, po govoru pa imajo kolekto. Ko nazadnje pri oddihu misijonarji doma pripovedujejo o uspehih, so soglasni v tem, da so "spreobrnjenja" domačinov v raznih kolonijah samo stvar financ.

Ako razmotrujemo še miselno gibanje v cerkvi sami, vidimo drugo napoved prihajajočega razvoja. Če ne moremo priznati, da bo tekom časa katoličanstvo si podvrnilo nasprotno sekto ali pa da bodo nasprotno sekto podvrnilo katoličanstvo, nam ostaja samo ena alternativa. Cerkevne posebnosti bodo stopnjena izginjala, trdne stane se bodo rušile, dokler ne bo nazadnje zgodovinski val preplaval vsega sektarijanskega duha. Kot cerkevne posebnosti ne razumem farnskega reka "štirih gesel prave cerkve — edinstva, svetosti, vesoljstva in apostolstva" — ki v nikakem oziru ne odgovarja resničnosti rimske cerkve, kakoršina je danes. Karakteristike današnje cerkve so v resnici — asketstvo, čemerzen dogmatizem, dovršeni obradi in papeštvo. Zdi se mi, da se te posebnosti vidno predrugačujejo in da zaupno lahko gledamo v bodočnost, ko bodo popolnoma izginile.

ga razvoja. Če ne moremo priznati, da bo tekom časa katoličanstvo si podvrnilo nasprotno sekto ali pa da bodo nasprotno sekto podvrnilo katoličanstvo, nam ostaja samo ena alternativa. Cerkevne posebnosti bodo stopnjena izginjala, trdne stane se bodo rušile, dokler ne bo nazadnje zgodovinski val preplaval vsega sektarijanskega duha. Kot cerkevne posebnosti ne razumem farnskega reka "štirih gesel prave cerkve — edinstva, svetosti, vesoljstva in apostolstva" — ki v nikakem oziru ne odgovarja resničnosti rimske cerkve, kakoršina je danes. Karakteristike današnje cerkve so v resnici — asketstvo, čemerzen dogmatizem, dovršeni obradi in papeštvo. Zdi se mi, da se te posebnosti vidno predrugačujejo in da zaupno lahko gledamo v bodočnost, ko bodo popolnoma izginile.

Če je bilo v predetočjih poglavjih le kaj ugotovljenega, je gotovo to, da duh asketstva propada v rimski cerkvi. Tu in tam sicer skupina kartuzijanskih menihov razglaja svoje srednjeveške ideje, toda po vsem samostanskem svetu nič več ne prakticirajo splošnega puščavništva, povsod se mu izogibajo, ga omiljujejo, kolikor se le da. (Tretja izdaja: Večkrat sem omenil skoki to delo asketstvo kartuzijancev. O tem vendar ni vprašanja. Prijatelj mi je povedal po svojih lastnih izkušnjah, kako je v največjem kartuzijanskem samostanu na Francoskem, da je večina menihov vse drugo prej kot samostanska in puščavniška.) Ko je to resnica za menihe, je odveč govoriti še o katoliških vernikih. Cerkevna zapoved o postenju in vzdrževanju od mesa ob gotovih postnih dneh, ki je v resnici edina asketska zapoved za vernike, je v vsakim letom bolj ohlapna. Predno bo stoletje minilo, bo tudi Rim sam natihem odpravil svoje asketske ideje. Propadanje dogmatičnega čustvovanja med rimo-katoliki je manj patentirano, toda težko, da je manj resnično. Razen zunanje uniformnosti, katero Vatikan še vedno lahko učini pri vernikih, je ravnotako velika razlika v mišljenju in čustvovanju pri katoličanih kakor je pri pripadnikih kake druge sekte. Za večje število duhovnikov sem izvedel, ki so ravnotako liberalni kakor sem opisal dr. Mivarta in v nekaterih slučajih celo v takih domih, kakor sem bil jaz sam. Namest raje pa ostati v cerkvi in delovati za odpravo poudarjanja med vero in obnašanjem. Dvajseto stoletje bo videlo največja omiljenja v tem oziru. Ker so obradi rimske cerkve samo artistično predstavljanje njenih doktrin, bodo morale priti spremembe, vsekakor pa bodo morda oblike in ceremonije mogoče še dolgo ostale, ko vere ne bo več. Tudi druge krščanske cerkve bodo napredovale v svojih obredih, tako da bo tudi pri njih prej izginila vera. Predno bo poteklo kaj več desetletij, bo latinskina že prenehala biti univerzalni liturgijski jezik, dočim oblike maše — simboličnega žrtvovanja, kateremu prisostvuje ljudstvo — morda še nedoločno dolgo ostanejo. Papeštvo samo bo v veliki meri modificirano. V novem stoletju naraščajoče centralizacije in organizacije kaj nič ne izgleda, da se bodo rimo-katoličani ločili od svoje veličastne cerkvene vlade, ampak Vatikan bo vendar videl velike spremembe. Dalj časa bo nov etatični čel držal pri življenju novo katoličanstvo radi tolerance na papeškem dvoru, ampak stopnjema se bo približeval vzoru za organiziranje resnične svobodne cerkve. Predsednik katoliške cerkve leta 2000 bo jako malo podoben papežu Leonu XIII. v njegovem papeškem tronu, kakor bo tudi predsednik nemške republike v tistem letu zelo malo podoben Viljemu II.

K zaključku naj si izposodim fino primero pisatelja Wellsa. Zelo hazardno je reči, kaj bodo katoličani končno vpihnili tisto sektarijansko laterno, ki je tako dolgo spremljala ljudi na njih potih. Dani se hitro in luči bodo druga za drugo polagoma obledela in izginile. Toda če ima naša socialna evolucija biti neenaka — če smo zadovoljni, da pustimo velike množice delavcev ali žensk v duševni temi — bo katoličanstvo trajalo še dolgo. Ako bo nova luč prodra v vsak kotiček naše socialne stavbe, ne bo preteklo več veliko stoletij, ko bo vsaka zgodovinska ločnica ugasnila, da, prostovoljno ugasnila v svitu prihajajočega dne.